

**בס"ד. שיחת מוצאי יום א' דחווה"מ סוכות,
שמחת בית השואבה, ה'תשי"ב.**

בלתי מוגה

א. אודות שמחת בית השואבה איתא בגמרא¹: "מנא הנ"מ (דתוקעין ומריעין בשאיבת המים של נסוך²) .. דאמר קרא³ ושאתם מים בששון וגו'", היינו, שהפסוק "ושאתם מים" קאי על שאיבת המים לצורך הניסוך ע"ג המזבח, ועז"נ "ושאתם מים בששון", שאיבת המים צריכה להיות בשמחה, ולכן מצינו שעיקר השמחה היתה (לא בעת ניסוך המים ע"ג המזבח, כי אם) בעת שאיבת המים דוקא.

אמנם, הראי' מהפסוק "ושאתם מים בששון" אינה אלא על הצורך בשמחה בשאיבת המים; אבל במשנה ובגמרא⁴ נאמר (לא רק שצ"ל שמחה, אלא יתירה מזה) "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו", היינו, שאיבת המים היתה בשמחה גדולה, יותר משמחת החג — ואינו מובן:

אודות שמחת החג — ישנו פסוק מפורש בתורה שנתפרש בו בנוגע ליו"ט — "ושמחת בחגך"⁵; משא"כ "ושאתם מים בששון" — נאמר בפסוק סתם, אלא כיון שלא מצינו חיוב של שאיבת מים מלבד לצורך ניסוך המים ע"ג המזבח, למדים פסוק זה על שאיבת המים לניסוך המים.

ואעפ"כ, גדולה השמחה שבשאיבת המים (שצריכים ללמדה מהפסוק "ושאתם מים בששון") משמחת החג (שנתפרשה בכתוב).
נשאלת איפוא השאלה: מנא הנ"מ? מניין הראי' לכך?

ב. ויש לבאר זה בהקדם דוגמא לדבר שמצינו בנוגע לחג הפסח, — כידוע שחודש תשרי וחודש ניסן שקולים זה כנגד זה: חודש תשרי הוא "ראש השנה" וחודש ניסן הוא "ראש חדשים", וגם בהמועדים שבהם (סוכות ופסח) ישנם כמה ענינים שמשותפים זל"ז —

(4) סוכה נא, א"ב.

(5) פ' ראה טז, יד.

(1) סוכה מח, ב.

(2) פרש"י שם.

(3) ישעי' יב, ג.

שישנו ענין מסויים שהיו עושים בפומבי ובפירסום מיוחד, "מיט אַ געוואַלדיקן שטורעם" — קצירת העומר במוצאי יו"ט:

איתא במשנה: "כל העיירות הסמוכות לשם מתכנסות לשם כדי שיהא נקצר בעסק גדול, כיון שחשיכה אומר להן בא השמש אומרים הין .. מגל זו אומרין הין .. קופה זו אומרים הין .. אקצור והן אומרים לו קצור .. שלש פעמים על כל דבר ודבר והן אומרים לו הין הין הין".

וטעם הדבר שהיו עושים קצירת העומר בפירסום ובפומבי — נתפרש בהמשך המשנה — "כל כך למה, מפני הבייתוסים שהיו אומרים אין קצירת העומר במוצאי יו"ט" ["אלא במוצאי שבת", דס"ל "דהאי ממחרת השבת שבת ממש הוא" ("שבת בראשית"), ולא "ממחרת יו"ט"], ולכן היו עושים "המולה גדולה" בקצירת העומר, "שיבינו בייתוסין שבמוצאי יו"ט קוצרין אותו", "לפיכך הקוצרים מגביהין קולן כדי שישמעו בייתוסין, להוציא מלבן?".

כלומר, כדי להוציא מלבן של בייתוסים, היו עושים אפילו את ההכנות לקצירת העומר בפירסום גדול — אע"פ שהבאת העומר היתה ע"ד הרגיל כמו שהיו רגילים להביא קרבנות מנחה בביהמ"ק, אבל ההכנה להבאת העומר — קצירת העומר — היתה נעשית "ברוב עם", "מיט אַ געוואַלדיקן שטורעם".

ג. עפ"ז יש לבאר גם בנוגע לגודל השמחה בשאיבת המים לניסוך המים ע"ג המזבח:

ניסוך המים — שלא נתפרש בתורה שבכתב — אין הצדוקים מודים בו, כפי שמצינו⁶ ש"למנסך אומר לו הגבה ירך (שנראה שתתן המים בספל, לפי שהצדוקין אין מודים בניסוך המים), שפעם אחד נסך (צדוקי) אחד (את המים) על גבי רגליו ורגמוהו כל העם באתרוגיהן".

ויש לומר, שזהו גם הטעם לגודל השמחה בשאיבת המים — דאף שמהפסוק ("ושאתם מים בששון") יש רק ראי' ששאיבת המים צ"ל בשמחה, מ"מ, כדי להוציא מלבן של צדוקים שאינם מודים בניסוך המים כל עיקר, תיקנו חכמים בנוגע לשאיבת המים — שאינה אלא הכנה לניסוך המים — שתהי' בשמחה גדולה באופן יוצא מן הכלל (ע"ד הפירסום והפומבי בנוגע לקצירת העומר).

(8) סוכה מח, ב (במשנה) ובפרש"י. וראה פיה"מ להרמב"ם שם.

(6) מנחות סה, א. א. פרש"י שם.

וזהו גם הטעם לכך ש"במוצאי יום טוב הראשון של חג ירדו לעזרת נשים ומתקנין שם תיקון גדול"⁹, "מאי תיקון גדול . . חלקה היתה בראשונה והקיפוח גזוטרטא והתקינו שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה"¹⁰, "כל שנה מסדרין שם גזוטרטאות . . כדי שיהו נשים עומדות שם בשמחת בית השואבה ורואות, וזהו תיקון גדול דקתני מתניתין שמתקנין בכל שנה"¹¹:

מן התורה יש רק פעם אחת שגם נשים חייבות לבוא לבית המקדש — במצות הקהל: "מצות עשה להקהיל כל ישראל אנשים ונשים בכל מוצאי שמיטה בעלותם לרגל ולקרות באזניהם מן התורה כו' ובעזרת הנשים היו קורין"¹².

ומלבד זה — מצינו רק פעם אחת שעושים תקנה מיוחדת, "תיקון גדול", לסדר בביהמ"ק (בעזרת נשים) מקום מיוחד לנשים — בנוגע לשמחת בית השואבה: "שיהו נשים עומדות שם בשמחת בית השואבה ורואות".

וההסברה בזה — ע"פ האמור — שהצדוקים היו חולקים על כללות הענין דניסוך המים, ולכן החשיבו ענין זה לעיקר בדת, ועשו מזה "אָ גאַנצן שטורעם", שתהי' שאיבת המים בשמחה גדולה, וגם הנשים יהיו עומדות שם ורואות, כדי להוציא מלבן של צדוקים.

ומובן, שכאשר מביאים לידי פועל ("מ'פירט דורך") כל פרטי הענינים דשאיבת וניסוך המים כפי רצון התורה, ה"ז גורם שמחה גדולה ביותר.

ד. והנה, נוסף על הביאור דלעיל בענין שמחת בית השואבה ע"פ נגלה דתורה — יש לבאר תוכן הענין דשמחת בית השואבה ע"פ חסידות, ובהקדם ביאור החילוק בין ניסוך היין (שהי' גם בחג הסוכות, כבכל השנה) לניסוך המים (החידוש המיוחד בחג הסוכות לגבי כל השנה), שלצורך זה היתה שאיבת המים עם כל ה"שטורעם" דשמחת בית השואבה:

החילוק בין ניסוך היין לניסוך המים יש לבאר בהקדם החילוק בין יין למים בנוגע לדינא, ע"פ נגלה: ביין — מברכים על שתיתו בכל אופני השתי', משא"כ במים — רק "השותה מים לצמאו מברך"¹³. וטעם

(12) רמב"ם הל' חגיגה פ"ג ה"א-ג.

(13) ברכות מד, א (במשנה). וש"נ.

טושו"ע (ואדה"ז) אר"ח סר"ד ס"ז (סי"ג).

(9) סוכה נא, סע"א.

(10) שם סע"ב.

(11) פרש"י שם.

הדבר — כיון ש"מים" מצד עצמם אינם דבר המזיין¹⁴ [כמ"ש הרמב"ם בפירושו דברי המשנה¹⁵ "בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח", לפי ש"אין ראוי שיהי' דבר מזה העירוב אלא במאכלים, והמים והמלח אינם מן המזונות, אבל הם מוליכין המזון למקומותיו הידועות"], ולא עוד אלא שאין להם טעם (ולא גוון), כך, שההנאה בשתייתם אינה אלא כששותה לצמא¹⁶; משא"כ יין שיש לו טעם, ולא עוד אלא שמביא לידי שמחה ("יין ישמח לבב אנוש"¹⁷), יש הנאה בשתייתו בכל האופנים.

וענינם בעבודת האדם¹⁸ — "יין", שיש לו טעם, מורה על עבודה ע"פ טעם ודעת, שמתקבל ומונח בשכלו שצריכים לעשותה, ויש בה הנאה ("געשמאָק"); ו"מים", שאין להם טעם, מורה על עבודה (אין בה הנאה ו)נעשית מצד קבלת-עול, אלא שלהיותו צמא, "צמא לדבר ה'"¹⁹, ה"ה מקבל הנאה ("געשמאָק") גם מהעבודה שמצד קבלת-עול (כמו השותה מים לצמא).

ה. ובפרטיות יותר:

יהודי צריך לעבוד את ה' עם שכלו, להשקיע את הראש ("צולייגן די קאָפּ") להתבונן ולהבין בשכלו שהתורה "היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים"²⁰, שאפילו אינם-יהודים מכירים שהיא "חכמתכם ובינתכם", כך שבודאי צריך להכניס את עצמו בלימוד והבנת הדברים. ועד"ז בנוגע למצוות, שכאשר יתבונן, ידע ויכיר שהם חוקים טובים וישרים; אמנם, כדי שיהי' קיום לעבודה ע"פ השכל, צריכה להיות התחלת ויסוד העבודה בדרך קבלת-עול.

וכפי שמצינו בנוגע לכללות הענין דמתן-תורה — שההכנה למ"ת היתה באופן של הקדמת נעשה לנשמע:

הקדמת נעשה לנשמע היא היפך השכל, שכן, קודם ששומע, כיצד יכול לומר שיעשה, כשאינו יודע אם ירצה ואם יהי' בכחו לעשות?!

אלא, ההנהגה ע"פ שכל מקומה באמצע העבודה, ואילו התחלת ויסוד העבודה וכללות הענין דקבלת התורה צ"ל בדרך קבלת-עול דוקא, שזהו"ע הקדמת נעשה לנשמע: לכל לראש — "נעשה", שכן, ללא כל

17) תהלים קד, טו.

18) ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 426 ואילך.

19) ע"פ עמוס ח, יא.

20) ואתחנן ד, ו.

14) ברכות לה, ב. וש"נ.

15) עירובין רפ"ג.

16) שו"ע אדה"ז שם. סדר ברה"נ

לאדה"ז פ"ז ה"ז. וש"נ.

נפק"מ מה ש"נשמע" לאח"ז, צריכים אנו לקבל בדרך קבלת-עול, ובמילא נוכל לעשות (לא רק נרצה לעשות, אלא גם נוכל לעשות).

ולאחרי הקדמת ה"נעשה", קבלת-עול, בא ה"נשמע", שמיעה והבנה ע"פ שכל, שזהו סדר העבודה עצמה שצ"ל ע"פ שכל דוקא, ואילו הקבלת-עול (הקדמת נעשה לנשמע) אינה אלא התחלת ויסוד העבודה.

ולהוסיף, שענין זה (שהקב"ע אינה אלא התחלת ויסוד העבודה, ואילו עיקר העבודה צ"ל ע"פ שכל דוקא) מודגש ביותר אצל לומדי תורה²¹ — שמהם דורשים להשקיע את שכלם ולהתייגע ולהבין בשכלם עניני התורה, ולא לחשוב שכך כתוב בתורה, כך אמרו אב"י ורבא, בודאי כן הוא האמת, ובמילא לא נוגע אם הוא מבין את הדברים אם לאו ("גענוג אַז ער וועט זיי גלויבן אויפן וואָרט") — לא זוהי התכלית של לימוד התורה; התכלית של לימוד התורה היא ללמוד ולהתייגע כדי להבין בשכלו ("פשוט פאַרשטיין מיטן שכל"), שכן, "תורה היא ו(במילא) ללמוד אני צריך"²², ללמוד ולהבין בשכלו מהי סברת הגמרא, ומהי סברת הראשונים, האחרונים ואחרוני האחרונים. וכפס"ד המג"א²³ בנוגע ללימוד תושבע"פ, שאם אומר המשנה ואינו מבין "אינו נחשב ללימוד" (דלא כבתושב"כ, ש"אע"פ שאינו מבין אפילו פירוש המלות .. ה"ז מקיים מצות ולמדתם²⁴, ולפיכך כל ע"ה מברך ברכת התורה בשחר לפני הפסוקים וכן כשעולה לס"ת²⁵, כי, בתושב"כ העיקר הוא אמירת האותיות והתיבות, משא"כ בתושבע"פ העיקר הוא הבנת הדברים).

ו. וכשם שהדברים אמורים בנוגע לכללות קבלת התורה אצל כללות בני", כן הוא בנוגע לעבודתו הפרטית דכאו"א מישראל בכל יום: התחלת עבודת היום היא באמירת "מודה אני לפניך", שזהו ע"ע קבלת-עול, וכן התחלת התפלה היא באמירת "הודו לה' קראו בשמו", היינו, שקודם אמירת ברכות ק"ש, "שמע" "והי' אם שמוע" (שזהו ע"ע ד"נשמע"), צ"ל הקדמת ענין הקבלת-עול, ולאח"ז בא המשך ועיקר העבודה דלימוד וקיום התומ"צ ע"פ שכל.

23) או"ח ס"ג סק"ב.

24) עקב יא, יט.

25) הל' ת"ת לאדה"ז ספ"ב (ובמראי

מקומות והערות שם).

21) להעיר, שהתוועדות זו מיועדת

במיוחד עבור תלמידי הישיבות — ראה ימי

בראשית ע' 18 ובהערה 25 (המו"ל).

22) לשון חז"ל — ברכות סב, רע"א.

וש"נ.

ועד"ז בנוגע לזמן — בכללות כל השנה:

התחלת השנה היא בראש השנה, שענינו קבלת מלכותו של הקב"ה, שהרי "מצות היום בשופר"²⁶, ואמרו חז"ל²⁷ "אמר הקב"ה .. אמרו לפני בראש השנה מלכות .. כדי שתמליכוני עליכם .. ובמה בשופר", שע"ז פועלים הענין ד"מלוך על העולם כולו בכבודך"²⁸. והרי ענינה של קבלת המלכות הוא באופן של קבלת-עול דוקא, "שום תשים עליך מלך"²⁹, "שתהא אימתו עליך"³⁰, שלכן צריכים לקיים כל פקודות המלך (לא בגלל שהשכל מחייבם, אלא) בגלל היותם ציוויי המלך, ללא נפק"מ אם הוא מבין בשכלו אם לאו;

ולאחרי הקדמת קבלת מלכותו של הקב"ה בראש השנה — יכולה וצריכה להיות העבודה במשך כל השנה באופן שיהי מובן גם בשכל וצריכים ללמוד תורה ולקיים מצוות.

ז. וע"פ הידוע³¹ שכל עניני ר"ה מתגלים בחג הסוכות, כמ"ש³² "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגינו", שעניני ר"ה שהם "בכסה" מתגלים "ליום חגינו", "חג" סתם, שקאי על סוכות [אלא שבר"ה הם בקו של יראה, עבודת המלך, ובחג הסוכות, "זמן שמחתנו", הם בקו של שמחה] — נמשך ומתגלה ענין הקבלת-עול דר"ה בחג הסוכות, בניטון המים:

מלבד ניטון היין שהי' בחג הסוכות כבכל השנה, ניתוסף בחג הסוכות גם ניטון המים ע"ג המזבח — שבזה מרומז שמלבד העבודה דלימוד וקיום התומ"צ בכל השנה מצד השכל, ענין היין, צ"ל הקדמת העבודה מצד קבלת-עול, ענין המים.

ויש לומר, שבניטון המים (ענין הקב"ע) שבחג הסוכות, "זמן שמחתנו", מרומז שהקבלת-עול גופא היא מתוך הנאה ותענוג ("געשמאק"), ע"ד "השותה מים לצמא", מצד הצמאון של בני" ("צמא לדבר ה'") שמבקשים מהקב"ה "מלוך על העולם כולו בכבודך", להיות "מלך על כל הארץ"²⁸, ובפרט על בני" ("תמליכוני עליכם", "מלך

(30) סנהדרין כב, א (במשנה). וש"ג.
 (31) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נד, סע"ג ואילך. סידור (עם דא"ח) שער ר"ה רלה, ב.
 עט"ר דרוש לעשיית נז, א. ובכ"מ.
 (32) תהלים פא, ד.

(26) ר"ה כו, ב (במשנה). כו, א.
 (27) שם טז, סע"א. וש"ג. וראה תו"מ
 סה"מ תשרי ע' ב, ובהנסמן שם.
 (28) נוסח תפלת העמידה דר"ה.
 (29) שופטים יז, טו.

ישראל²⁸), היינו, שרצונם ופצם שהקב"ה יקבלם להיות עבדיו, כך, שענין הקב"ע גופא הוא מתוך הנאה ותענוג.

ועפ"ז יש לבאר הטעם לכך שניסוך היין הי' הן בבוקר והן בערב, בעת הקרבת תמיד של שחר ותמיד של בין הערביים, ואילו ניסוך המים הי' בבוקר, בתמיד של שחר בלבד — כדמוכח מהא ש"פעם אחד נסך על גבי רגליו ורגמוהו כל העם באתרוגיהן", "למה לי למיתני באתרוגיהן אם לא בא ללמדנו שניסוך המים אינו אלא בשעת נטילת לולב"³³ — כי, ענין הקבלת-עול הוא רק היסוד וההתחלה דכל היום, ואילו עבודת היום כולו צ"ל ע"פ שכל טעם ודעת, ולכן, ניסוך המים, שמורה על הקבלת-עול, זמנו רק בהתחלת היום, שאז מניחים את היסוד לעבודת כל היום, משא"כ ניסוך היין, שמורה על הטעם ודעת, זמנו הן בבוקר והן בערב, כיון שזהו סדר העבודה דכל היום.

ה. ע"פ האמור שניסוך המים הו"ע הקבלת-עול — יש להוסיף ביאור בהאמור לעיל (ס"ג) שהצדוקים אינם מודים בניסוך המים:

איתא בגמרא³⁴ (בהסוגיא דמ"ת בענין הקדמת נעשה לנשמע) "ההוא צדוקי דחזי" לרבא .. א"ל עמא פזיזא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו (קודם ששמעתם אותה היאך היא קשה ואם תוכלו לעמוד בה קבלתם עליכם לקיימה) .. ברישא איבעי' לכו למשמיי, אי מציתו קבליתו, ואי לא, לא קבליתו".

טענתו של הצדוקי היא שהנהגתו היא ע"פ שכל, וע"פ שכל אין מקום להנהגה של הקדמת נעשה לנשמע מצד קבלת-עול.

ולכן: בנוגע לניסוך היין, עבודה ע"פ שכל טעם ודעת — אין להצדוקים התנגדות; אבל בנוגע לניסוך המים, קבלת-עול — אינם מסכימים ואינם מודים.

הסיבה לכך שהתנגדותם של הצדוקים היא לא לעבודה שע"פ שכל טו"ד (ניסוך היין), כי אם לעבודה מצד קבלת-עול — היא, משום שהיצה"ר יודע שכאשר ילכו רק ע"פ שכל, יש לו גישה ודרך להביא לכך שסוכ"ס יטו ויסורו רח"ל מדרך התומ"צ, משא"כ כאשר יהודי מייסד את עבודתו על קבלת עול (ניסוך המים), ומקדים נעשה לנשמע ("קדמיתו פומייכו לאודנייכו"), שיעשה כל מה שיצטווה, ללא נפק"מ אם הוא מבין

(34) שבת פח, סע"א (ובפרש"י).

(33) יומא כו, ב ובפרש"י.

בשכלו אם לאו, אזי יודע גם הצד שכנגד שבמצב כזה אין לו שום תפיסת מקום, ולכן צועק שלא לעשות ניסוך המים.

ומזה מובן גודל ההכרח והחשיבות דניסוך המים, ענין הקבלת-עול, להיותו היסוד של כללות קבלת התורה וכללות העבודה דקיום התומ"צ.

ט. ונוסף על ההכרח בכללות הענין דקבלת-עול (להיותו היסוד של כללות העבודה בתומ"צ) — ישנה הדגשה מיוחדת שהקבלת-עול תהי' מתוך שמחה דוקא³⁵:

גם כאשר יהודי מכריז שלוקח על עצמו שעבודתו תהי' מיוסדת על קבלת-עול, נעשה ונשמע, אין זה מספיק עדיין, אלא תובעים ממנו שהקבלת-עול גופא תהי' מתוך שמחה, שכן, כשהקבלת-עול היא מתוך שמחה אזי יכול להיות סמוך ובטוח שיהי' לה קיום.

זאת ועוד: כיון שהשמחה עצמה היא (לא מצד השכל, אלא) מצד קבלת-עול, אזי השמחה היא ללא הגבלה.

וההסברה בזה:

ענין השמחה — שייך לכאורה לעבודה שע"פ טו"ד דוקא, שיש בה תענוג ("געשמאק"), ובמילא, נעשית מתוך שמחה, משא"כ בנוגע לקבלת-עול (מסירת-נפש) — לא מתאים (לכאורה) ענין של שמחה.

אבל, לאמיתו של דבר, הרי, השמחה שבעבודה ע"פ טו"ד, להיותה מצד השכל, ה"ה לפי-ערוך ובהתאם למדידה והגבלה דשכל ומציאות האדם, משא"כ בעבודה דקבלת-עול, הרי, כשם שכללות ענין הקבלת-עול אינו מצד השכל, כך גם השמחה שבאה מצד קבלת-עול אינה מצד השכל, ובמילא, אינה קשורה עם המדידה וההגבלה דמציאות האדם; כל ענינה הוא מצד הביטול וההתקשרות להקב"ה, שהוא המלך ואנו עבדיו, ולכן היא שמחה שאין לה הגבלה ואין למעלה הימנה — ע"ד המבואר בחסידות³⁶ בפירושו מארז"ל³⁷ "שכר מצוה מצוה", שהשכר מצוה הכי גדול הוא המצוה עצמה, עצם העובדה שהקב"ה זיכה אותנו בנתינת התורה והמצוות ונתן לנו את האפשרות ללמוד תורה ולקיים מצוות.

³⁵ "היום יום" ח חשון).

³⁷ אבות פ"ד מ"ב.

³⁵ ראה גם לעיל ע' 13 ואילך.

³⁶ ראה תניא פל"ט (נב, ב). אג"ק

אדמו"ר מוהרי"צ ח"י ע' שסט (נעתק

ועפ"ז יש לבאר גם תוכן השמחה הקשורה עם (שאיבת המים לצורך) ניסוך המים:

כאשר בניי זוכים שע"י עבודתם בר"ה (ויוהכ"פ) בהענין ד"תמליכוני עליכם" ("שום תשים עליך מלך", "שתהא אימתו עליך") מצליחים ופועלים ("מ'האָט דורכגעשפּאַרט און דורכגעפירט") שהקב"ה יהי "מלך על כל הארץ", ועל בניי בפרט — נעשית אצלם שמחה על כך שהקב"ה נעשה המלך שלהם והם נעשו עבדיו, "אנו עמך ואתה אלקינו .. אנו עבדיך ואתה אדוננו"³⁸.

ושמחה זו הקשורה עם קבלת מלכותו ית' בראש השנה מתגלה בשייכות לניסוך המים בחג הסוכות — שמחת בית השואבה, שהיא למעלה משמחת החג, שמחה שלמעלה ממדידה והגבלה שאין למעלה הימנה, "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו".

י. ויש להוסיף, ששמחה זו היא (לא בשעת ניסוך המים ע"ג המזבח, כי אם) בשעת שאיבת המים שהיא ההכנה לניסוך המים — שבזה מרומז שרגש השמחה בענין הקבלת-עול נוגע (לא כ"כ בשעת העבודה עצמה, ניסוך המים ע"ג המזבח, אלא) בעיקר כשיהודי מתכוון לקבל על עצמו לקיים כל ציווי הקב"ה מתוך קבלת-עול.

ובהקדמה:

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר³⁹ שכאשר הצמח-צדק הי' בקראָנשטאַט — מבצר סמוך לעיר-הבירה של רוסיא — בעת ביקורו אצל יהודים אנשי-החיל (מחילות היבשה והים) ששירתו שם וביקשו להפגש עמו, — רובם היו מה"קאָנטאַניסטן"⁴⁰, ילדי ישראל שנגזלו מהוריהם בקטנותם ונתחנכו להיות אנשי-חיל, אשר, למרות הניתוק שלהם מחינוך יהודי שלכן לא ידעו הרבה פרטים אודות יהדות, ידעו שהם יהודים וצריכים לעמוד בכל הנסיונות מתוך מסירת-נפש כדי להשאר יהודים — אמר לו אחד מהם, שכאשר אנשי-חיל הולכים למלחמה, הולכים הם עם "מאַרש" (ניגון של שמחה), ובאופן כזה מנצחים במלחמה ("אַ

38) נוסח תפלת העמידה דיוהכ"פ.

39) שיחת יום שמחת תש"ה ס"ו — י"ל בקונטרס שמע"צ-שמחת שנה זו (נדפס בסה"מ תש"ט ע' עה. ולאח"ז בסה"ש תש"ה

ע' 59. וראה גם שם ע' 3).

40) ראה גם שיחה הנ"ל ס"ט (סה"מ שם ע' עו. סה"ש שם ע' 60).

מלחמה נעמט מען . . מיט אַ מאַרש". ועל זה אמר הצמח-צדק: זהו סימן של איש-חיל ("דאָס איז אַ סימן פון אַ סאָלדאַט").

כלומר: אע"פ שיוצאים למלחמה, מ"מ, הולכים עם "מאַרש", מתוך שמחה, ואז בטוחים בהנצחון במלחמה.

ועד"ז בנוגע לעניננו — שההכנה לקבל על עצמו לקיים כל ציווי הקב"ה מתוך קבלת-עול צריכה להיות בשמחה (דוגמת היציאה למלחמה עם "מאַרש"), וענין זה מתבטא בהשמחה בשעת שאיבת המים שהיא הכנה לניסוך המים ע"ג המזבח.

יא. ובפרטיות יותר:

נוסף לכך ששאיבת המים אינה אלא הכנה להמצוה, היתה שאיבת המים בזמן שאינו ראוי לקיום המצוה — באמצע הלילה, לאחר ששכר ננעלו שערי בית המקדש (שהרי בערב היו נועלים שערי העזרה⁴¹).

ובזמן כזה — בחשכת הלילה, וכשביהמ"ק נעול [ביהמ"ק ישנו בשלימותו, אלא שהוא נעול, ובמילא, אי-אפשר לראותו בעיני בשר] — פועל יהודי על עצמו לצאת ולמצוא מעין קטן שבדוחק ובקושי ("קוים-קוים") נובעים ממנו מים [כדאיתא בערכין⁴² "מעין ה)שילוח (שממנו היו שואבים המים) ה' מקלח מים בכאיסר", "פי המעיין שהוא נובע שם רחב כאיסר"⁴³], ולשאוב ממנו מים,

ולא עוד אלא שפועל על עצמו לעשות כל זאת — לצאת בחשכת הלילה ולמצוא מעין קטן וכו' — בשמחה הכי גדולה ("מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו"), בגלל שהולך לשאוב מים בשביל לנסכם בכוקר ע"ג המזבח!

וכאשר יהודי נגש ומתכוון לניסוך המים ע"ג המזבח (ענין הקב"ע) מתוך שמחה הכי גדולה, שלהיותה מצד כח הביטול אין בה הגבלת השכל, אלא היא שמחה שלמעלה מהגבלות ומדידות — בטוח הוא שיצליח בכל המשך עבודתו, מבלי להתפעל מהצדוקים, לא מהצדוקים שמבפנים ולא מהצדוקים שמבחוץ.

ועוד ועיקר — שע"י שמחת בית השואבה בלילה עם ה"אבוקות של אור"⁴⁴, מאירים את חשכת הלילה, חושך הגלות, באופן ש"לא טעמנו

בשו"ע אדה"ז או"ח סתרכ"ג ס"ב"ג).

(42) יו"ד, ב.

(43) פרש"י שם.

(44) סוכה נא, ריש ע"ב.

(41) מדות ספ"א. — ולהעיר מב' הפירושים בתפלת נעילה: "נעילת שערי שמים", ו"נעילת שערי היכל שבמקדש" (ירושלמי ברכות ותענית פ"ד ה"א. הובא

טעם שינה⁴⁵, "מ'ווערט ניט פאָרשלאָפֿן", ועד שבקרוב ממש זוכים לאור היום, אור הגאולה⁴⁶, במהרה בימינו, ע"י משיח צדקנו.

* * *

יב. האמור לעיל שענינו של ניסוך המים הוא קבלת־עול — מבואר בלקוטי תורה⁴⁷: (ניסוך ה')יין הוא בחינת בינה, ו(ניסוך ה')מים הם בחינת חכמה. והרי החילוק שבין בינה לחכמה הוא, שבינה ענינה הבנה והשגה, וחכמה ענינה ביטול⁴⁸, שזהו"ע דקבלת־עול. ואע"פ שמים הו"ע הביטול והקב"ע, צ"ל שאיבת המים בשמחה ("ושאבתם מים בששון"), "שמחה שבבחינת ביטול"⁴⁹.

אמנם, ישנם כאלה שבנוגע לכל ענין שואלים ורוצים לדעת — אינני יודע לאיזה צורך — היכן הוא מקור הדברים בנגלה דתורה, שהרי "ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא"⁵⁰.

(כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך ואמר:) לכאורה, כיון שמדובר אודות ניסוך המים שענינו קבלת־עול, ה' מן הראוי לקבל את דברי רבינו הזקן מתוך קבלת־עול גם אם לא נמצא מקור לדבר בנגלה דתורה.

— כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר⁵¹ שכאשר רבינו הזקן יצא מהמאסר, היתה סיבה שבגללה הגיע לביתו של יהודי שלא ה' מחוג החסידים ("א' עולם'שער איד"), ולאחרי אריכות הדברים הוכרח רבינו הזקן להבטיח לו שיבקר שלשה מהעולם'שע גדולים, וכשביקר אצל א' מהם, שאל אותו גדול את רבינו הזקן: מי יהי' משיח — חסיד או עולם'שער? והשיב רבינו הזקן: משיח יהי' עולם'שער. ושאל: מדוע? והשיב רבינו הזקן, שאם משיח יהי' חסיד, יתכן שהעולם'שע לא ירצו לצאת עמו מהגלות; אבל אם משיח יהי' עולם'שער, יסכימו גם החסידים — להיותם קבלת־עול'ניקעט — לצאת עמו מהגלות מתוך קבלת־עול ("זאָל זיין אַ עולם'שער, אַבי אַרויסגיין פון גלות").

ובכל אופן, אף שראוי לקבל את דברי רבינו הזקן גם ללא מקור בנגלה דתורה, הרי, האמת היא שענין זה — שניסוך המים קשור עם קבלת־עול ומסירת־נפש (ולא עם ענין של שכל) — לא רק מרומז אלא

(50) ראה תענית ט, א ובפרש"י. תוס'

ישנים יומא לח, ב. זח"ג רכא, א. זו"ח קה,

א.

(51) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' תכג.

(45) שם נג, א.

(46) ראה פ"י האוה"ח ר"פ צו.

(47) דרושי סוכות עט, ד ואילך.

(48) ראה גם שם סע"ב.

(49) שם פ, ד.

גם מפורש בנגלה דתורה, אלא שאין זה בבבלי, כי אם בירושלמי, כדלקמן.

יג. הפעם הראשונה שמסופר בכתבי הקודש אודות ניסוך המים — מצינו אצל דוד המלך:

"ודוד⁵² אז במצודה ומצב פלשתים אז בית לחם ויתאוה דוד ויאמר מי ישקני מים מבאר (מבור⁵³) בית לחם אשר בשער ויבקעו שלשת הגבורים במחנה פלשתים וישאבו מים מבאר (מבור⁵³) בית לחם אשר בשער וישאו ויביאו אל דוד ולא אבה לשתותם ("חלילה לי ה' מעשותי זאת הדם האנשים ההולכים בנפשותם"⁵⁴, "כי בנפשותם הביאום"⁵⁵) ויטך (וינסך⁵⁶) אותם לה". ואיתא בירושלמי⁵⁷ "חג ה' וניסוך מים .. הי", "חג הסוכות ה' וניסכן על המזבח"⁵⁸.

כלומר, בפעם הראשונה שנתפרש בתנ"ך (ע"פ ביאור הירושלמי) הענין דניסוך המים מדובר אודות עבודה הקשורה עם מסירת נפש: בשביל לשאוב המים מבית לחם — הוצרכו שלשת הגבורים להבקיע במחנה פלשתים תוך כדי סיכון נפשם, כדברי דוד: "כי בנפשותם הביאום",

ובפרט שענין זה לא ה' באופן שסומכין על הנס ורואים מיד שנעשה להם נס, שהרי לא מסופר שכבשו את בית לחם כולה, היינו, שבתחלת המלחמה לא ה' בכחם לכבשה⁵⁹, ומבלי הבט על זה שלעת-עתה נמצאת בית לחם ביד פלשתים, מסרו את נפשם להבקיע ולעבור במחנה פלשתים כדי לשאוב המים מבית לחם ולהביאם לדוד, ובאותם המים שנשאבו מבית לחם תוך כדי מסירת נפש לא רצה דוד להשתמש לצרכו, אלא "וינסך אותם להוי", עבור ניסוך המים ע"ג המזבח.

יד. ונמצא, שביאורו של רבינו הזקן שניסוך המים קשור עם העבודה דקבלת-עול, נאמר כבר בירושלמי, אלא שרבינו הזקן ביאר ופירש והרחיב את הדברים.

(52) שמואל-ב כג, יד-טז. דברי הימים-א
 יא, טז-יח.
 (53) דברי הימים שם.
 (54) שמואל-ב שם, יז (ובמצו"ד עה"פ:
 "וכי אשתה דם האנשים אשר הלכו בסכנת
 נפשותם").
 (55) דברי הימים שם, יט.
 (56) דברי הימים שם, יח. וראה בירושלמי
 שבהערה הבאה: "מאן דאמר וינסך כו".
 (57) סנהדרין פ"ב סוף ה"ה.
 (58) פרש"י דברי הימים שם.
 (59) ראה פרש"י דברי הימים שם, טז.

דוגמא לדבר:

בהתחלת שער היחוד והאמונה כותב רבינו הזקן: "כתיב⁶⁰ לעולם ה' דברך נצב בשמים, ופי' הבעש"ט ז"ל כי דברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים וגו'⁶¹, תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים ומלובשות בתוך כל הרקיעים להחיותם". ובלקוטי-תורה⁶² כותב הצמח-צדק: "וכן הוא במדרש תהלים על פסוק זה, וז"ל איזהו דבר הנצב בשמים, אלא אמר הקב"ה על מה השמים עומדים על אותו דבר שאמרת יהי רקיע בתוך המים כו'".

שאלת השאלה — כפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁶³ ששאל אדמו"ר מהר"ש אצל הצ"צ — למה מביא רבינו הזקן פירוש זה בשם הבעש"ט, בה בשעה שנתפרש הדבר במדרש תהלים?

והמענה לזה⁶⁴ — שהמדרש תהלים הי' קיים בעולם ולמדו אותו ("מ'הָאָט אים געלערנט און געלערנט און געלערנט"), אבל לא שמו לב ("מ'הָאָט זיך אַלץ ניט געכאַפּט") על הענין הטמון ונעלם בו, עד שבא הבעש"ט וגילה ופירש ("ער האָט פּאַנאַנדער געשפּרייט") בעולם ידיעה זו — שבכל עת ובכל רגע יש צורך בחידוש התהוות הבריאה, "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית", ע"י דבר ה' שבו נברא העולם בששת ימי בראשית, שמהוה מחי' ומקיים את העולם תמיד.

ועד"ז בנוגע לעניננו:

הירושלמי קיים כבר אלפיים או אלף ומחצה שנים, ולמדו אותו, אבל לא שמו לב להמוסר-השכל שבדברי הירושלמי בנוגע לניסוך המים, עד שבא רבינו הזקן ופירש את הדברים בתורת החסידות באופן שיהי' מובן וחקוק בלב כל אחד ואחד — שהענין של ניסוך המים קשור עם עבודה של מסירת-נפש, ביטול וקבלת-עול, שצריכים להמשיך על כל השנה כולה.

טו. ויש להוסיף ולבאר גם פרטי הענינים בהמסופר בתנ"ך ומבואר בירושלמי בנוגע לניסוך המים — "מי ישקני מים מבאר בית לחם .. ויבקעו .. במחנה פלשתים וישאבו מים מבאר בית לחם":

בביאור הטעם לכך שדוד התאוה וביקש מים "מבאר בית לחם"

ה'ש"ת ע' 170.

60) תהלים קיט, פט.

64) ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 64 הערה 40.

61) בראשית א, ו.

ח"ה ע' 354 הערה 21. תו"מ סה"מ אלול ע' רסג.

62) ר"פ אחרי. וראה גם קדושים כט, ד.

63) סה"ש תש"ג ע' 146. וראה גם סה"ש

דוקא — מפרש רש"י⁶⁵: "זה הי' מקומו של דוד, דכתיב⁶⁶ ודוד בן ישי מבית הלחמי, ולפי שהי' דוד תדיר מלומד ורגיל באותן מים נתאווה להם, וכל מים וכל אויר שאדם רגיל בהם יפין לו, ושאיין רגיל בהם ניזוק כו".
וענינו בעבודת ה':

"בית לחם", "מקומו של דוד" — המקום (מצב ודרגא) שבו נולד כל יהודי — מורה על המסירת-נפש שעמה נולד וגדל כל יהודי, שכן, "לידתו" של יהודי היא לא על שכל, הבנה והשגה, אלא על מסירת-נפש. הפעולה⁶⁷ הראשונה שעושים עם יהודי בסמיכות ללידתו — מילה — אינה ענין של שכל, הבנה והשגה, שכן, מצד הבנה והשגה יש להתנהג כמו ישמעאל ובני קטורה, להמתין תחילה עד י"ג שנה, שנעשה ברדעת, ואז להסביר לו ע"פ שכל שצריך לעשות ברית מילה, כריתת ברית עם הקב"ה; אבל מיהודי תובעים למול תינוק בן שמונת ימים, שאינו שייך להבנה שכלית, להביאו תיכף בכריתת ברית עם מ"ה הקב"ה — הנהגה כזו אין לה מקום בשכל הבנה והשגה, אלא כל ענינה הוא מסירת-נפש, הקרבת קרבן, שזהו"ע דהטפת דם ברית⁶⁸, שנותנים מדמו — חיותו — של התינוק הנולד.

וכיון שמקום לידתו של יהודי היא תנועת המסירת-נפש — צריכה להשמע אצלו הצעקה ("ס'דארף זיך ביי אים אַ געשריי-טאָן") "מי ישקני מים מבאר בית לחם", ממקום לידתו (תנועת המס'נ) דוקא⁶⁹, שאינו רוצה ואינו יכול להיות במקום (מצב) אחר, כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷⁰ בשם רבינו הזקן שיהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות ("א איד ניט ער וויל און ניט ער קען זיין אָפגעריסן פון ג-טלעכקייט"), שענין זה אינו מצד הבנה והשגה, אלא מצד מסירת-נפש, שהטעם אינו מוסיף, והעדר הטעם אינו גורע.

זאת ועוד:

גם כשיהודי נמצא בהתחלת העבודה, ועדיין לא פעל בירור הגוף ונה"ב, שנמצאים לעת-עתה תחת ממשלת פלשתים — הרי בידעו

מבאר בית לחם" הם "מים" דאברהם, וממנו נמשך לכל בניו, כמ"ש (יחזקאל לג, כד) "אחד הי' אברהם וירש את הארץ" — חסר (המו"ל).

70) אג"ק שלו ח"ד ע' תקמו (נעתק ב"היום יום" כא סיון). וראה שם ע' שפד (נעתק ב"היום יום" כה תמוז).

65) דברי-הימים שם, יח.

66) שמואל-א יז, נח.

67) ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 86 ואילך. וש"נ.

68) ראה תנחומא ויראו, ובהנסמן בשערי זהר שם.

69) בענין זה נזכר גם שה"מים" ("מים)

שבפנימיותו ישנו "באר מים חיים"⁷¹, אין לו להתחשב בהפלשתים שמסביב, אלא עליו להבקיע במחנה פלשתים ולפלס דרכו ("זיך דורכשפאָרן") ל"באר מים חיים" שבו, ולשאוב משם מים, ואז יכול לנסך אותם לה' – ענין ניסוך המים.

כלומר, אין לו להמתין על חילופי הטענות ("אויס'טענה'ן זיך") עם הפלשתים ע"פ שכל והבנה והשגה, להסביר להם ולפעול עליהם ש"יפנו לו דרך" שיוכל לגשת ל"באר מים חיים" – לא זוהי הדרך שבה נגשים לעבודת ה' – אלא צריך להבקיע במחנה פלשתים מתוך מסירת-נפש!

ואף שיכול לטעון שכיון שעדיין לא השלים העבודה עם עצמו, אין מקום שיתעסק עם פלשתים – ע"ד שמצינו בגמרא⁷² ב' דעות בנוגע להנהגתו של אחשוורוש אם "שפיר עבד דקריב רחיקא ברישא", וכמארוז⁷³ "סמוך לפלטיירי" שלך לא הורשת היאך אתה חוזר ומכבש כו" – הרי כל זה מצד חשבונות ע"פ שכל טעם ודעת, ואילו התחלת העבודה צ"ל מתוך תנועה של מסירת-נפש דוקא.

וכשיהודי מקיים את רצונו של הקב"ה והולך מתוך מס"נ, ועושה זאת בשמחה, אזי "שמחה פורצת גדר"⁷⁴, ומתבטלים כל הגדרים, העלמות והסתרים, ואז ממלא הקב"ה את רצונו של כל יהודי בכל המצטרך לו, בבני חיי ומוזנא רויחא.

* * *

טז. בהמשך להמוזכר לעיל (ס"ז) ששמחת בית השואבה וניסוך המים קשורים עם נטילת לולב ("שניסוך המים אינו אלא בשעת נטילת לולב"), יש להתעכב על ענין מוקשה בנוגע לד' המינים.

דובר אודות החילוק שבין "ערבי נחל", שהסימן הוא רק על כללות המין (ולכן "של בעל כשרה"⁷⁵), לשאר המינים שסימניהם הם לעיכובא גם בנוגע לאתרוג ולולב והדס שלוקחים בפועל, ע"פ המבואר במדרש⁷⁶ ש"ערבי נחל" קאי על אנשים פשוטים שאין בהם מעלה גלוי' (לא תורה ולא מצוות), ולכן צריכים לקרבם בגלל שייכותם לכללות המין, משא"כ שאר המינים, כולל ובמיוחד לולב [ש"במינו גבוה מכולן", "חשוב הוא

74) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

75) סוכה לג, סע"ב (במשנה).

76) ויק"ר פ"ל, יב.

71) ראה גם תו"מ ח"ב ע' 189. וש"נ.

72) מגילה יב, א.

73) ספרי עקב יא, כד.

ונקרא האגד על שמו", שלכן מברכים "על נטילת לולב"⁷⁷, וכמרוז גם במ"ש⁷⁸ "אעלה (ר"ת "אתרוג ערבה לולב הדס"⁷⁹) בתמר" שהוא הלולב], שקאי על בני תורה²¹, שאצלם צ"ל המעלה דלימוד התורה בפועל ממש — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חכ"ב ע' 132 ואילך. [אח"כ צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן ניגון שמח שיעורר את הקהל ("זאָל דערנעמען דעם עולם").]

* * *

יז. בנוגע ללימוד התורה²¹ — איתא בגמרא⁸⁰: "בתחילה נקראת על שמו של הקב"ה, ולבסוף נקראת על שמו, שנאמר⁸¹ בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה", היינו, שבתחילה (קודם הלימוד ובהתחלת הלימוד) נקראת על שמו של הקב"ה, "תורת ה'", ולבסוף (לאחרי שלומד תורה כדבעי למהוי) נקראת על שמו, "תורתו". ועד כדי כך נעשית "תורתו", ש"רב שמחל על כבודו כבודו מחול", כיון ש"תורה דילי" היא, דכתיב ובתורתו יהגה יומם ולילה"⁸².

ולהעיר מדברי הגמרא⁸³ "כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצונות לא מסרו לו, בהי עייל" (באיזה פתח נכנס לפתוח את הפנימיים⁸⁴) — שמזה מובן שרק לאחר שיש לו יראת שמים, שעי"ז יכול להכנס לפתוח את הפנימיים, אזי יכולה התורה להקרא על שמו, "תורתו".

אמנם, במשך הזמן שבינתיים — קודם שנעשית "תורתו", שאז לומד הוא "תורת ה'" — מה היא באותן הימים?

יש לומר שהיא בגדר של פקדון: דבר השייך להקב"ה, "תורת ה'", אלא שהקב"ה הפקיד את התורה וייחד לה מקום אצלו כדי שילמדנה — בזמנים שחייב ללמוד תורה, ובהזמנים שבהם פטור מלימוד התורה — בשעה שמוכרח לעסוק בפרנסתו, "ואספת דגנך ותירושך ויצהרך"⁸⁵, "הנהג בהן מנהג דרך ארץ"⁸⁶ — נשאר ה"פקדון" מונח על הצד, ומה שנעשה עם הפקדון באותה שעה אין זה ענינו, כיון שמלכתחילה סיכס

(82) קידושין לב, סע"א ואילך.

(83) שבת לא, סע"א ואילך.

(84) פרש"י שם.

(85) עקב יא, יד.

(86) ברכות לה, ב.

(77) סוכה לו, ב ובפרש"י. שו"ע אדה"ז

או"ח סו"ס תרנא.

(78) שה"ש ז, ט.

(79) זהר ס"פ תצא.

(80) ע"ז יט, א.

(81) תהלים א, ב.

והתנה עם המפקיד (הקב"ה) שבזמנים מסויימים יעסוק ב"מנהג דרך ארץ" (וכיו"ב בשאר התירוצים ע"פ תורה על החסרון בלימוד התורה כדבעי למהוי — משום ש"שמעתא בעא צילותא"⁸⁷, ועכשיו אין דעתו פנוי, או שאין לו מצב-רוח ("ער איז ניט אויפגעלייגט" וכו').

וכיון שהתורה נמצאת בידו בתורת פקדון — צריכה להיות בזה זהירות מיוחדת כמו בפקדון.

יח. ובהקדמה:

בנוגע לפקדון יש כו"כ פרטי דינים בהתחייבות לבעל הפקדון, באיזה אופנים חייב ובאיזה אופנים פטור. אמנם, במה דברים אמורים — כל זמן שלא שלח יד בפקדון, "אם לא שלח ידו במלאכת רעהו"⁸⁸, אבל אם שלח יד בפקדון, ה"ה חייב בכל האופנים, אפילו על אונס⁸⁹.

ולא עוד אלא שלדעת ב"ש חייב לא רק על המעשה דשליחות יד, אלא אפילו "החושב לשלוח יד בפקדון חייב"⁹⁰, "לחייב על המחשבה כמעשה"⁹¹ — "הך מחשבה הוי דיבור", "אמר בפני עדים אטול פקדונו של פלוני לעצמי"⁹², ויתירה מזה, אפילו מחשבה בלבד — "אם אמר או חשב לשלוח יד בפקדון, הרי הוא ברשותו מאותה שעה ואילך להתחייב ככל אונסין שיעלו בו, אפילו הוי שומר חנם שלא הי' חייב עד עכשיו אלא בפשיעה"⁹³.

יט. ועד"ז בנוגע להפקדון דתורה:

כאשר יהודי לומד תורה, אבל משתמש בה לצורכו (ולדעה אחת אפילו אם רק חשב להשתמש בה לצורכו) — שמתפאר בלימוד התורה, וחושב שבגלל שלומד תורה ("ער האלט ביי לימוד התורה אָדער ער האָט אָנגעהויבן לערנען תורה") מגיע לו הספקה, מגיע לו כבוד, שיכבדוהו בעלי' חשובה, "שלישי" דוקא, או שיושיבוהו ב"מזרח", ובכלל יתייחסו אליו מתוך כבוד להיותו "צנא דמלי סיפרי"⁹⁴ ("אָט גייט דאָ אָן אַלמער מיט ספרים") — כיון שמשתמש בתורה לצורכו הרי הוא שולח יד ("שלח ידו במלאכת רעהו") בפקדון דתורה!

91 קידושין מב, ב.

92 פרש"י ותוס' ב"מ שם.

93 פרש"י קידושין שם. שטמ"ק ב"מ

שם. וראה "רשימות" חוברת קנא ע' 11.

94 לשון חז"ל — מגילה שם.

87 מגילה כח, ב. וש"נ.

88 משפטים כב, ז.

89 רמב"ם הל' גזילה ואבידה פ"ג הי"א.

הל' שאלה ופקדון פ"ד ה"ב.

90 ב"מ מג, סע"ב (במשנה).

וכיון ששלח יד בפקדון תורה — יש לו התחייבות על כל מה שעלול לקרות, לא רק על ענינים שהם ברצון, אלא אפילו על ענינים שהם באונס, שבכל התורה כולה אמרינן ש"אונס רחמנא פטרי" (ובפרט בפקדון שיש אופנים שפטור גם אם אין זה אונס) — גם ענינים אלה הם על אחריותו, ובמילא, צריך להזהר ביותר מכל מה שעלול לקרות.

וכיון שידע איניש בנפשי שמרגיש התנשאות וגבהות מהעובדה שהקב"ה זיכהו להמצא באהלה של תורה ולהיות קשור ושייך לתורה — צריך לידע שרגש זה נחשב לשליחות־יד, ובמילא, נושא הוא את האחריות על כל מה שיקרה עם הפקדון, ולא יועילו לו שום תירוצים!

כ. ובפרטיות יותר:

ידוע⁹⁶ שהתורה נקראת לבושו של הקב"ה, כמ"ש⁹⁷ "עוטה אור כשלמה", דקאי על התורה, שנכתבה באש שחורה ע"ג אש לבנה⁹⁸.

וכשם שבמשל (לבוש האדם), כשמניחים את הלבוש בארון ולא לובשים אותו (וגם לא מאווררים אותו⁹⁹), אזי מתקלקל ומתרקב, היינו, ששלימותו של הלבוש היא בהיותו ע"ג המלוכש, ולא בהיותו בפ"ע — כך גם בנמשל, בנוגע ללבושו של הקב"ה שהיא התורה:

שלימותה של התורה (לבושו של הקב"ה) היא — כאשר לוקחים אותה יחד עם הקב"ה (המלוכש בהלבוש), שזהו"ע ד"ברכו בתורה תחילה"¹⁰⁰, שהלימוד הוא באופן שזוכרים אודות "נותן התורה";

משא"כ כשלוקחים את התורה בפ"ע ללא הקב"ה המלוכש בה, היינו, שאינו מרגיש שהתורה היא תורתו של הקב"ה, אלא לומדה בתור "מצות אנשים מלומדה"¹⁰¹, ולכל היותר כפי שלומדים שכל עמוק ביותר שמתענג ממנו,

[האמת היא שנפשו האלקית רעבה וצמאה ללימוד התורה, אבל הוא אינו מרגיש את הרעב והצמא של נפשו האלקית, מפני הרע שבו ש"הוא בתקפו ובגבורתו .. כתולדתו, ואדרבה נתחזק יותר בהמשך הזמן

95) ב"ק כח, סע"ב. וש"ג.

96) ראה סידור (עם דא"ח) שער הציצית

ג, ד. יהל אור ע' שצד ואילך.

97) תהלים קד, ב.

98) פרש"י ברכה לג, ב.

99) ראה ב"מ כט, ב (במשנה).

100) נדרים פא, א. וראה לקו"ש חט"ו ע'

3. וש"ג.

101) ישע"י כט, יג. וראה תניא פל"ט (נג,

ב). ובכ"מ.

שנשתמש בו הרבה באכילה ושתיה ושאר עניני עוה"ז" (כמ"ש בתניא¹⁰²), ובמילא, לימודו אינו אלא מצד התענוג השכלי שבדבר,

הרי, נוסף לכך שלימוד התורה מצד התענוג ("געשמאָק") שלו הוא בגדר של שליחות-יד, שמשתמש בתורתו של הקב"ה לצורכו, הנה גם עצם הלימוד שלומדים תורה כפי שהיא בפ"ע ללא הקב"ה המלוכש בה, היינו, תורה ללא יראת שמים, הו"ע בלתי-רצוי, כמשל הלוכש שבהיותו בפ"ע ללא המלוכש ה"ה מתקלקל ומתרקב.

כא. וענין זה מפורש בגמרא⁸³:

"מאי דכתיב¹⁰³ והי' אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת ודעת וגו', אמונת זה סדר זרעים וכו' ודעת זה סדר טהרות, ואפ"ה יראת ה' היא אוצרו¹⁰³. . . אי יראת ה' היא אוצרו אין, אי לא לא", היינו, שלימוד התורה ללא יראת ה' הו"ע בלתי-רצוי.

וכדי שלא ליתן מקום לטעות בחומרת השלילה דלימוד התורה ללא יראת ה' ("אי לא לא"), מוסיפה הגמרא לבאר ע"פ משל גשמי — "משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור חיטין לעלי, הלך והעלה לו, א"ל עירבת לי בהן קב חומטין, א"ל לאו, א"ל מוטב אם לא העליתה": "חיטין" — רומז על התורה¹⁰⁴.

ו"אמר לשלוחו העלה לי כור חיטין לעלי", "לעלי" דייקא — ש"עלי" היא על גבי הבית, וכיון שגובה הבית צ"ל לכל-הפחות עשרה טפחים, "דכל פחות מעשרה לאו בית הוא"¹⁰⁵ [כפי שמצינו אפילו בנוגע לסוכה — דירת עראי — שגבהה צ"ל לכל-הפחות עשרה טפחים¹⁰⁶], עכצ"ל, שהעלי היא למעלה מעשרה טפחים, שזהו מקום שבו יכולה לירד שכינה, כדאיתא בגמרא¹⁰⁷ "מעולם לא ירדה שכינה למטה", היינו, למטה מעשרה טפחים (כמבואר בהמשך דברי הגמרא), שמהו מובן שלמעלה מעשרה טפחים ("עלי") הוא מקום שבו יכולה לירד שכינה.

ואף ש"הלך והעלה לו" את החיטין (תורה) לעלי (למעלה מעשרה טפחים, מקום שבו יכולה לירד שכינה) — "א"ל עירבת לי בהן קב חומטין (ארץ מלחה ומשמרת את הפירות מהתליע⁸⁴), א"ל לאו, א"ל מוטב אם לא העליתה" (כיון שללא "קב חומטין" החיטים מתליעו) —

(105) ב"ק נא, א.
(106) ריש סוכה.
(107) שם ה, רע"א.

(102) פ"ג (יח, ריש ע"ב).
(103) ישעי' לג, ו.
(104) ראה לקו"ת ויקרא ו, א.

שבזה מודגש שאם לא מערבין בתורה (חיטים) מעט יראת שמים (קב חומטין)¹⁰⁴, הרי, אפילו אם התורה נמצאת ב"עלי", נעשה רקבון בתורה! וכאמור, האחריות מוטלת עליו, ואינו יכול לפטור את עצמו בתירוץ שונים, לומר שהאשמה היא בתנאי הזמן, תנאי המקום והסביבה, ובמילא אנוס הוא, ואונס רחמנא פטרי — תירוץ אלה היו מועילים אילו לא היתה שליחות-יד; אבל אם הי' פעם איזה ענין של שליחות-יד באיזו צורה שתהי', כמו "הטה את החבית"⁹⁰, ולדעה אחת אפילו בדיבור או אפילו במחשבה בלבד, היינו, שחשב לעצמו "שישו בני מעי"¹⁰⁸ בגלל שיש לו שייכות לתורה — הרי מכאן ולהבא נושא הוא באחריות על כל הענינים שעלולים לקרות עם התורה.

כב. העצה היחידה ("די איינציקע באַוואָרעניש") לזה היא — "יראת ה' היא אוצר":

לא יועיל לו אם ילמד סדר שלם, עוד סדר ועוד סדר, ואפילו כל הששה סדרים,

— בזמן הש"ס היו רבים שהסתפקו בלימוד ארבעה סדרים ("בארבעה")¹⁰⁹, ויש שלמדו סדר נזיקין בלבד ("רב יהודה כולי תנויי בנזיקין הוה"¹¹⁰), ואילו כאן מדובר אפילו אודות לימוד כל הששה סדרים —

כמפורש בגמרא שגם אם יש בידו כל הששה סדרים שמרומזים בפסוק "והי' אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת ודעת", מוכרח שיהי' לו יראת שמים — כהמשך וסיום הפסוק: "יראת ה' היא אוצרו" ("אי יראת ה' היא אוצרו אין, אי לא לא"), היינו, שאם אין לו יראת שמים, לא מתקיימת תורתו (בדוגמת רקבון החיטים), וכשיש לו יראת שמים, אפילו מעט ("קב חומטין"), אזי מתקיימת כל תורתו (בדוגמת ה"קב חומטין" שמשמר את כל הכור חיטין שהעלה לעלי).

ויש להוסיף ולבאר הרמז בהמשל מ"קב חומטין", "ארץ מלחה" (כפירוש רש"י) — ש"ארץ מלחה" אינה יכולה להצמיח, היינו, שאינו יכול לצמוח ולשגשג מזה ("ער קען דערפון ניט וואַקסן און קען דערפון ניט שטייגן"), "לא חכם אתקרי, לא רבי אתקרי ולא רב אתקרי"¹¹¹ — תנועת הביטול.

(110) ברכות כ, רע"א. וש"נ.

(111) ע"פ לשון חז"ל — ב"מ פו, רע"א.

(108) לשון חז"ל — ב"מ פג, סע"ב.

(109) ראה ב"מ קיד, ריש ע"ב.

וענין זה הוא תנאי עיקרי בלימוד התורה אצל כאו"א, ובפרט אצל מי שהי' פעם ענין של שליחות-יד, שהשתמש בתורה לצורכו, שאצלו נוגע יותר העירוב ד"קב חומטין", ארץ מלחה, שאינה מצמיחה כו'.

כג. כיצד מגעת יראת שמים לבן-תורה?

ישנו החידוש של חסידות חב"ד — שהלבישה את הענין של יראת שמים ב"כלים" הקשורים עם שכל, הבנה והשגה, באופן שיכול להעסיק גם את כח החכמה כח הבינה וכח הדעת שישנם אצל יהודי. וכיון שהקב"ה נותן לכל אחד לפי הכלים שלו, הי"ז נמשך ומתלבש בכלים דב"ד.

אבל, תכלית הדברים והתחלת הדברים הו"ע הקבלת-עול, כמוזכר לעיל (ס"ו) שענין זה מודגש בכך שהתחלת כל השנה כולה היא בהענין ד"תמליכוני עליכם .. ובמה בשופר":

בראש השנה, התחלת כל השנה — הי' לכאורה צ"ל עיקר החיוב שלא לבטל אפילו רגע אחד מלימוד התורה!?

ובנוגע לפועל — "מצות היום" היא לא בלימוד התורה, ענין של הבנה והשגה, אלא "בשופר" דוקא, היינו, שלוקחים קרן של בהמה, שבזה מודגש ענין הביטול באופן ד"אדם ובהמה תושיע ה'"¹¹², "אלו בני אדם שהן ערומין בדעת ומשימין עצמן כבהמה" (דכאי רוח)¹¹³, ועד"ז בנדו"ד, שהאדם (התוקע בשופר) משתווה עם הקרן של הבהמה ("ער מיטן שופר ווערן איין זאך"), ואדרבה: האדם זקוק להשופר (ולא להיפך), בשביל לתקוע בו,

ומה צריך הוא לתקוע בה(קרן של ה)בהמה ("וואָס דאַרף ער דורכבלאָזן אין אָט-דער בהמה") — קול פשוט דוקא, וכפי שמבאר הבעש"ט שתוכנה של הצעקה בקול פשוט הוא "אבא אבא רחמני, אבא אבא הצילני"¹¹⁴,

וענין זה חודר אותו ("עס דערנעמט אים") באופן של שברים תרועה — ש"גנוחי גניח וילולי יליל"¹¹⁵ על מעמדו ומצבו, שאף שמיום הוולדו נמצא הוא באותם ד' אמות עם הקב"ה, מ"מ, אין זה נרגש בו,

(114) ראה המשך וככה תרל"ז פ"ע

(סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תקסה ואילך). תו"מ ח"ב ע' 5. וש"נ.

(115) ר"ה לג, ב.

(112) תהלים לו, ז.

(113) חולין ה, ב (ובפרש"י). וראה לקו"ת

דרושי ר"ה נט, ב.

ובמילא, ה"ה מורד ח"ו בהקב"ה, שהרי אפילו "מאן דמחוי במחוג קמי מלכא"¹¹⁶ חייב מיתתו רחמנא ליצלן, ועאכו"כ אם הוא במצב גרוע יותר, בבחינת "לכבוש"¹¹⁷ את המלכה עמי בבית... ובידעו זאת — ללא התבוננות מיוחדת, כמשל העני ש"כשנזכר .. על רוב דחקו .. יבכה במר נפשו תיכף" (כמ"ש אדמו"ר האמצעי¹¹⁸) — "גנוחי גניח וילולי ליל",

ולאח"ז באה תקיעה אחרונה, "תקיעה גדולה" — בקול פשוט, שעיקרה הצעקה כשלעצמה, כפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹¹⁹ שפעם קודם התקיעות יצא אדמו"ר מהר"ש ואמר — בנוגע לתורת הבעש"ט שתוכנה של תקיעת שופר היא הצעקה "אבא אבא הצילני" — שלא נוגע כ"כ ה"אבא אבא הצילני", אלא נוגע בעיקר הצעקה, כלומר, אפילו הקול פשוט דאבא אבא הצילני אינו העיקר, אלא העיקר הוא שענין זה חודר אותו ומתפרץ בצעקה ("ער גיט אַ געשריי") בקול פשוט!

ועי"ז דוקא — "במה בשופר" — פועלים את הענין ד"תמליכונו עליכם", שהקב"ה נעשה מלך על עמו ישראל.

כד. ומראש השנה (וימים נוראים בכללותם) לוקחים הקבלת-עול ויראת-שמים על כל השנה כולה.

וענין זה מתחדש בכל יום ויום — ע"י ההתבוננות קודם התפלה, כמארז¹²⁰ "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש", ומפרש רש"י "הכנעה", ותורת החסידות ממתיקה ומוסיפה "הכנעה ושפלות"¹²¹ — שענין זה צ"ל וישנו בכל יום ויום.

וזוהי הדרך לפעול שלימוד התורה יהי כדבעי למהוי, ועד שמגיע להדרגא שעלי' נאמר "ובתורתו יהגה", "תורה דילי' היא".

ואז נעשה הוא בעה"ב על טבע ומציאות העולם, שע"פ הפס"ד שלו בתורה נעשית המציאות בעולם, כדאיתא בירושלמי¹²² על הפסוק¹²³ "לא-ל גומר עלי".

(ב). סה"מ תרל"א ע' רעו ואילך. תרס"ה ס"ע קצד. סה"מ קונטרסים ח"ב (תלז, א. תמ, ב). וראה לקו"ש חל"ד ע' 69 הערה 18. וש"נ. (122) כתובות פ"א ה"ב. וש"נ. והובא להלכה בש"ך (ושו"ע אדה"ז) יו"ד סקפ"ט סקי"ג (סקכ"ג). (123) תהלים נו, ג.

(116) ראה חגיגה ה, ב.
 (117) לשון הכתוב — אסתר ז, ח.
 (118) דרך חיים פ"ב (ה, ד).
 (119) סה"ש תש"ד ס"ע 4 ואילך.
 (120) ברכות ל, ב (במשנה).
 (121) ראה לקו"ת בלק עא, ג. שערי תשובה לאדהאמ"צ שער התפלה פ"ב (כג),

ולכל לראש — שמתבטלים כל ההעלמות וההסתרים והמניעות שישנם על לימוד התורה, הן אצלו בפרט והן בכללות ישראל.
 וכאשר לימוד התורה הוא כדבעי למהוי, מתקיימת הבטחת התורה¹²⁴: "אם בחוקתי תלכו", כפירוש רש"י "שתהיו עמלים בתורה", אזי "ונתתי גשמיכם בעתם", וכפירוש החסידות¹²⁵ שיומשכו כל הענינים הגשמיים ("גשמיכם" מלשון גשמיות), ויומשכו בעתם ובזמנם.

* * *

כה. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר¹²⁶ שהצמח-צדק הי' מרבה להתוועד בשמחת בית השואבה — "גאנצע נעכט נאָכאַנאַנד".

באחת ההתוועדויות סיפר הצ"צ¹²⁷ אודות המאמר ושאתם מים בששון שבלקוטי-תורה¹²⁸, שרבינו הזקן אמרו ששה פעמים, והי' זה ע"ד דברי הגמרא¹²⁹ "שמשם שואבים רוח הקודש", וסיים, ששאבו עוד ועוד ("הָאָט מען געשעפט און געשעפט") עד ביאת המשיח.

וכיון שדברים אלה אמר הצ"צ בהתוועדות, וכ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר וגילה זאת לנו — הי' הוכחה שדברים אלה שייכים אלינו:

מזמנו של הצ"צ עד ביאת המשיח — נמצאים אנו באמצע, וכיון שהצ"צ אמר ששאבו רוח הקודש עד ביאת המשיח, הי' הוכחה שדברי הירושלמי אודות "שמחת בית השואבה", ש"משם שואבים רוח הקודש", שייכים גם אלינו — שגם אצלנו יכול וצריך להיות הענין דשאיבת רוח הקודש, והזמן לזה הוא בשמחת בית השואבה!

— כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם (בשם הרשב"ץ) שיתכן הדבר שיהי' אצל יהודי רוח הקודש והוא בעצמו לא ידע על כך¹³⁰, אבל, בכל אופן, יש אצלו רוח הקודש, ובמילא, הי' מביא תועלת.

פעם נכנס לאדמו"ר האמצעי א' החסידים שהי' נוכח בא' מהתוועדויותיו של הצ"צ (בחיי אדמו"ר האמצעי), ואמר לו אדמו"ר האמצעי, שיש לו (לחסיד הנ"ל) לבושים שאינם לפי ערכו. מסיפור זה

124) ר"פ בחוקותי. ס"א (סה"ש תרצ"ז ע' 162) — נעתק ב"היום יום" טז תשרי, ב' דחג הסוכות.
 125) ראה כש"ט סו"ס רז. וראה גם התוועדויות תשמ"ט ח"ד ע' 391 הערה 3 ובשוה"ג.
 126) שיחת שמח"ת תש"ג ס"ז (סה"ש בתוס' סוכה נ, ריש ע"ב).
 127) ראה גם תו"מ — רשימת היומן ע' רס. וש"נ.
 128) ראה חסיד הנ"ל (לחסיד הנ"ל) לבושים שאינם לפי ערכו. מסיפור זה

רואים שיתכן אמנם שאין הדבר לפי ערכו, אבל אעפ"כ, נעשה הדבר לבוש שלו —

וה"כלי" לזה, וההכנה שעל ידה יהי נקל יותר לבוא לזה — ה"ז לימוד תורת החסידות, אור החסידות ומאור החסידות, שע"ז יכולים לבוא — בפרט בשמחת בית השואבה — להענין דשאיבת רוח הקודש¹³¹!

* * *

כו. [דובר אודות מעלת ה"שמן" שבתורה (פנימיות התורה, תורת החסידות) לגבי מים ואפילו יין שבתורה, שמפעפע בכלו — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹³² בלקו"ש ח"א ע' 170 ואילך.

[ואח"כ אמר:]

כל אלה הנמצאים כאן, במסיבה זו, ושומעים שישנה תורת החסידות, וישנו ענין של יראת שמים, קבלת עול וביטול — צריכים לידע שענינים אלה נוגעים לכאו"א בפרט (לא רק להקיבוץ בכללותו, אלא גם לכאו"א בפרט).

ובהקדמה:

אמרו חז"ל¹³³ "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה", אלא בכל דבר יש תכלית. ואם בעניני העולם כן, בענינים השייכים לתומ"צ על אחת כמה וכמה. ועד"ז בנדו"ד, מסיבה שמתקיימת בנוכחות כו"כ עשיריות מישראל, אשר, "אכל בי עשרה שכינתא שריא"¹³⁴ — ודאי שכל המתרחש כאן אינו לבטלה ח"ו, אלא יש בו תכלית.

ובמילא, כל אלה שזימן להם הקב"ה [ו"מפי עליון לא תצא"¹³⁵ כי אם טוב בלבד] להשתתף במסיבה זו שבה מדברים אודות תורת החסידות ודרכי החסידות, צריכים לידע שהתכלית היא שתהי' להם שייכות לתורת החסידות ולדרכי החסידות.

— אין כוונתי לומר דברי מוסר, ומה גם שתורת החסידות שוללת

הי' ענין החורבן, אלא שישנם נשמות שאצלם נראה ענין החורבן — חסר (המו"ל).

(132) בשילוב שיחת חנוכה תשי"ט.

(133) שבת עז, ב.

(134) סנהדרין לט, א.

(135) איכה ג, לח.

(131) בהמשך הדברים הזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א מ"ש ר' הלל מפאריטש (פלח הרמון שמות ע' ז) ששמע מר' יצחק אייזיק מהאמיל בשם רבינו הזקן ש"לפני נשמות הגבוהות כמו רשב"י לא נחרב הבית כלל" — שמזה משמע, ההחורבן מצד עצמו אין בו ענין, והראי', שישנם נשמות גבוהות שאצלם לא

הענין דאמירת מוסר ("חסידות האַלט ניט פון זאָגן מוסר"), אבל, כשהדברים באים לידי פועל ממש — שהרי לא לדרשא קאתינא, אלא כדי שיבואו הדברים בפועל — אין זה "מוסר" ("עס ווערט אויס מוסר"), כי אם, "הכשר מצוה", הכנה להתכלית (כמדובר לעיל¹³⁶). ובנדו"ד, התכלית היא לפעול לימוד תורת החסידות והנהגה בדרכי החסידות, אלא שההכשר לזה יכול להיות (בכמה אופנים, וא' מהם הוא) ע"י מוסר, אבל, אין זה אלא הכשר בלבד להתכלית — שיהי' אצלם לימוד החסידות והנהגה בדרכי החסידות בפועל ממש.

וכאמור, כיון שתורת החסידות היא בדוגמת שמן שמפעפע בכולו, דבר ברור הוא שכל אלה שזוכים שתהי' להם שייכות לחסידות, ובפרט אלה שזוכים שתהי' להם הבנה והשגה בתורת החסידות, יכולים להיות סמוכים ובטוחים בפס"ד התורה שסוף-כל-סוף, מוקדם יותר או מאוחר יותר, תחדור ותפעפע תורת החסידות בכל עניניהם, שכל כחות הנפש, וגם הלבושים, מחשבה דיבור ומעשה, יהיו חדורים באור ומאור דתורת החסידות.

כז. ועוד ענין בזה:

מהענינים העיקריים דתורת ודרכי החסידות — אהבת ה', אהבת התורה ואהבת ישראל¹³⁷.

לכאורה יכולים לשאול: אהבת ה', אהבת התורה ואהבת ישראל — הם ענינים המפורשים בתורה, וגלויים לכל, ומה חידשה בהם תורת החסידות!?

והמענה לזה — שתורת החסידות לוקחת כל עניני התורה ומפרשת ומבארת אותם¹³⁸, ומדגישה שכוונת הדברים היא (לא אל הזולת... אלא) אליו, ולא להסתפק בהלימוד בלבד, אלא להתנהג כן בפועל בחיי היום היום. ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר¹³⁹ בשם כ"ק אדנ"ע: "טאַפּאַרוּדאַ פּלאַחו", שפירושו, הגרזן על העץ, שהרי יתכן שהגרזן יהי' לעצמו והעץ יהי' לעצמו, ולכן מדגישים שצריכים ליקח הגרזן ולהניפו ולהכות בו את העץ.

וכיון שכן, הרי, גם כאשר יהודי מתקרב בעצמו לתורת החסידות

(136) שיחת ח"י אלול תשי"א סכ"ב ע' 190 ואילך. ח"ב ע' 210 ואילך). וש"נ.

(תו"מ ח"ג ע' 317). (138) ראה גם לעיל סי"ד.

(137) ראה שיחות: ח"י אלול ה'ש"ת (139) ראה שיחת ליל שמחת תרצ"ז

בתחלתה. יו"ד שבט תשי"א ס"ט (תו"מ ח"א סי"א (סה"ש תרצ"ז ס"ע 198). וש"נ.

ולדרכי החסידות, אין לו להסתפק בכך שטוב לו ("וואָס אים איז גוט"), אלא מצד אהבת ישראל צריך להשתדל לפעול על כל אלה שיש לו שייכות עמהם, שגם הם יתקרבו לתורת החסידות ולדרכי החסידות.

כח. ויש להוסיף, שענין זה מודגש גם בשמחת בית השואבה:

בשמחת בית השואבה — "חסידים ואנשי מעשה היו מרקדים בפניהם כו"⁹⁹, "לא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה, אלא .. חסידים .. ואנשי מעשה הם שהיו מרקדים .. אבל כל העם האנשים והנשים כולם באים לראות ולשמוע"¹⁴⁰.

אמנם, להיותם חסידים אמיתיים ואנשי מעשה אמיתיים ("אמת'ע חסידים און אמת'ע אנשי מעשה"), לא היתה כוונתם בשביל עצמם ("זיי זיינען ניט געווען אויסן זיך"), אלא כוונתם היתה לפעול שמחה אצל כל בני — כמרומז בכך ש"היו מרקדים בפניהם באבוקות של אור", היינו, ששמחתם היתה מתוך פעולה להאיר את חשכת הלילה (שהרי שמחת בית השואבה היתה בלילה), כולל גם לפעול ענין השמחה אצל אלה שמצד עצמם אינם שייכים לשמחת בית השואבה.

ועפ"ז יש לבאר הקשר והשייכות דשמחת בית השואבה להשמחה

דשמע"צ ושמח"ת:

סדר השמחה בשמע"צ ושמח"ת הוא שאוחזים הספר-תורה בעצי-החיים, ומרקדים עמה מסביב לבימה שבה קוראים אותיות התורה¹⁴¹ — שבענין זה שוים כל בני¹⁴² (דלא כשמחת בית השואבה שרק "חסידים ואנשי מעשה היו מרקדים כו").

ויש לומר, ששמחתם של כל בני בשמע"צ ושמח"ת באה לאחרי וכתוצאה מעבודתם של החסידים ואנשי מעשה בשמחת בית השואבה מתוך כוונה לפעול שמחה אצל כל בני — ע"י הראי' כשלעצמה, ובפרט כשהראי' היא מתוך כוונה ורגש ("מיט אַ געפיל") — שזוהי הכנה והקדמה להשמחה של כל בני בשמע"צ ושמח"ת, שהתורה שמחה עם בני ובני שמחים עם התורה¹⁴³, באופן ד"יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך"¹⁴⁴.

140) רמב"ם הל' לולב פ"ח הי"ד. ס"ח (סה"ש תש"א ס"ע 31); ליל שמע"צ
 141) ראה גם שיחת חוה"מ"ס תשי"א ס"א תש"ג ס"ו (סה"ש תשי"ג ע' 3).
 142) (תו"מ ח"ב ריש ע' 30). 144) משלי ה, יז. וראה סד"ה ביום
 142) ראה גם תו"מ סה"מ תשרי ע' רי. השמע"צ תש"ט — י"ל בקונטרס שמע"צ-
 שמח"ת שנה זו (נדפס בסה"מ תש"ט ע' עג). וש"נ.
 143) ראה גם שיחת יום שמח"ת תש"א וראה גם בהנסמן בתו"מ סה"מ תשרי ע' פב.

ומזה מובן גם בנוגע לכל אלה המשתתפים בהתוועדות דשמחת בית השואבה זו שבה מדברים אודות תורת החסידות ודרכי החסידות — שחסידים ואנשי מעשה אמיתיים צריכים להשתדל לפעול על יהודים נוספים שגם הם יתקרבו לתורת החסידות ולדרכי החסידות.

כט. וע"י לימוד פנימיות התורה, תורת החסידות, מתקשרים ב"אילנא דחיי"¹⁴⁵, ובמילא ניתוסף בהענין ד"ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום"¹⁴⁶, כמארז"ל¹⁴⁷ "עשרה נקראו חיים, הקב"ה כו' תורה כו' ישראל כו'".

ומזה מובן שהפעולה על יהודי שיתקרב לתורת החסידות היא בבחינת תחיית-המתים¹⁴⁸, היינו, שלפנ"ז הי' שייך להסוג שעליהם נאמר¹⁴⁹ "לא המתים יהללו י-ה", ועכשיו התקשר לאילנא דחיי ונעשה שייך לאותם שנאמר עליהם "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום". ועי"ז ממשיכים חיות על כל השנה כולה, שנעשית שנה של חיים ("א לעבעדיקער יאָר"), הן ברוחניות והן בגשמיות,

— כמאמר רבינו הזקן¹⁵⁰ שהקב"ה נותן ליהודים גשמיות כדי לעשות מהגשמיות רוחניות, היינו, שהקב"ה נותן כל הענינים הגשמיים "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה", ונותן גם את הכחות לעשות מהגשמיות רוחניות, ולא רק באופן ד"כלי ריקן מחזיק", אלא "כלי מלא"¹⁵¹ של כחות להחזיק ברכת הוי' ממעל שישפיע רוחניות וגשמיות, ובפשטות — שנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה בעיני בשר ממש, לכל אחד ואחת בכל המצטרך לו ולבני ביתו בבני חיי ומזונא רויחא.

* * *

ל. "א גוטן מועד" — עד להתוועדות הבאה שתהי' בשמע"צ ושמח"ת הבעל"ט.

וע"פ האמור לעיל (סכ"ח) שההכנה להשמחה דשמע"צ ושמח"ת

¹⁵⁰ אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' רסה (נעתק ב"היום יום" כז טבת. וראה גם "היום יום" כז אלול).

¹⁵¹ ראה ברכות מ, א. וראה גם סה"מ ה'שי"ת ע' 120, ובהנסמן שם. תו"מ ח"ג ע' 340 ואילך. וש"נ.

¹⁴⁵ ראה זח"ג קכד, ב (ברע"מ). הובא ונת' בתניא אגה"ק סכ"ו.

¹⁴⁶ ואתחנן ד, ד.

¹⁴⁷ אבות דר"ג ספ"ד.

¹⁴⁸ ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ה ע' שעא (נעתק ב"היום יום" יא סיון).

¹⁴⁹ תהלים קטו, יז.

היא שמחת בית השואבה, צריכים כבר להתכונן להשמחה דשמע"צ ושמח"ת.

ונקודת הדברים — ששמע"צ ושמח"ת הוא מקיף כללי שכולל כל הענינים דחודש תשרי¹⁵², ואז לוקחים כל הענינים ע"י השמחה [כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁵³ שאותם ענינים שפועלים בר"ה ויוהכ"פ ע"י קו המרירות, פועלים בשמע"צ ושמח"ת ע"י קו השמחה], שפורצת גדר¹⁵⁴, ומסירה כל ההגבלות, כך, שכל הענינים שפעלו בני"ב בר"ה ויוהכ"פ, באופן ד"בכסה", ונמשכו ונתגלו בחג הסוכות באופן מקיף — נמשכים בפנימיות בשמע"צ ושמח"ת.

ובודאי יעזור השי"ת שכל מה שפעלו ("אלץ וואָס מ'האַט אויסגעבעטן") בר"ה עשי"ת ויוהכ"פ, יומשך בפנימיות ובפועל ממש אצל כל אחד ואחת בכל המצטרך, ברוחניות ובגשמיות, בני חיי ומזונא רויחא, בטוב הנראה והנגלה, בקרוב ובעגלא דידן, אמן כן יהי רצון.

* * *

לא. ידוע¹⁵⁴ שבשמע"צ נמצאים בני"ב עם הקב"ה בעצמו — "ישראל ומלכא בלחודוהי"¹⁵⁵, ואז אין שליטה למדת הדין וב"ד של מעלה¹⁵⁶, כיון שאז מגיעים בני"ב לעצמותו ית', תכלית ועצם הטוב, וטבע הטוב להיטיב¹⁵⁷, וממנו בעצמו, "פון אים אליין" (וכפי שאומרים כאן: "דירעקט פון אים") — ללא כל ממוצעים — מקבלים בני"ב על עניניהם. ובתור הכנה לזה — כאמור ששמחת בית השואבה היא הכנה לשמע"צ ושמח"ת¹⁵⁸ —

ולכן אתן עתה משקה לכל אחד, ויגשו אחד אחד, ללא דחיפות¹⁵⁹, ומסתמא יספיק המשקה עבור כולם, שכן, בענין זה לא נוגע הכמות, כיון שאין זה אלא "אחיזה" בלבד בשביל להתקשר לאילנא דחיי.

157) ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 334 בהערה.

158) חסר קצת. — בתוך הדברים הזכיר גם הענין דטבילה אותיות ביטול (סידור עם דא"ח) כוונת המקוה בסופו (קנט, סע"ד) — המו"ל.

159) בהתוועדות נכח קהל גדול והי' דוחק רב, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שלא ידחפו, ואז יוכלו כולם לשמוע ולראות, וגם הוא יוכל לראות את כולם (המו"ל 2).

152) ראה סה"מ תרנ"ד ע' לו. תש"ב ע' 49. ועוד.

153) סה"מ קונטרסים ח"ב שלט, א (נעתק ב"היום יום" כב תשרי, שמע"צ).

154) ראה תו"מ סה"מ תשרי ע' פא. סה"ש תש"נ ח"ב ע' 720, ובהנסמן שם.

155) ראה זהר ח"א סד, אי"ב. רח, ב. ח"ג לב, א.

156) ראה גם תו"מ ח"ב ע' 57 ובהערה 26 שם.

ויש להזכיר שלאח"ז לא ישכחו לברך ברכה אחרונה — כפי שהי' נוהג הרמ"א בכגון-דא¹⁶⁰.

והעיקר — כאמור — שתהי' אצל כאו"א האחיזה להתקשר באילנא דחיי, אשר, עי"ז יתוסף עוד יותר בהכנה לשמח"ת לקבל את כל ההמשכות מעצמותו ית' ("דירעקט פון עצמות"), שיומשכו בטוב הנראה והנגלה, למטה מעשרה טפחים, ברוחניות ובגשמיות.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א חילק משקה בידו הק' לכאו"א מהמסובים].

בעהמ"ס שאילת שלום (לשאלתות פ' יתרו ס"ק סו) — בנוגע לברכה אחרונה (נעתק בלקו"ש חכ"ד ע' 381). וראה גם אג"ק שם ע' קנו. וש"נ.

(160) ראה בהקדמה לספר לב העברי (ירושלים תרצ"ז) ב, ב הערה א — בנוגע לתפלת ערבית (הובא בשיחת י"א ניסן תשל"ז, ונעתק במכתב י"ח אדר תשל"ז אג"ק חל"ב ע' קנח)). וראה גם הוראת